PARTENERIATUL ESTIC CA INSTRUMENT STRATEGIC AL UNIUNII EUROPENE ŞI ÎN CADRU DE TRANSFORMARE AL REPUBLICII MOLDOVA

THE EASTERN PARTNERSHIP AS A STRATEGIC INSTRUMENT OF THE EUROPEAN UNION AND WITHIN THE FRAMEWORK OF TRANSFORMATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Ilaria CEBANU
Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: *cebanuilaria5@gmail.com*

CZU 327(478):[327:061.1EU]

Rezumat. Parteneriatul Estic reprezintă un angajament ferm al Uniunii Europene de a consolida cooperarea și relațiile cu șase țări partenere din Europa de Est și Caucazul de Sud. Bazat pe principii precum democrația, statul de drept și buna guvernare, acest parteneriat își propune să promoveze reformele politice, economice și sociale în regiune. Pentru Uniunea Europeană, Parteneriatul Estic are o importanță crucială din mai multe perspective. În primul rând, acesta joacă un rol esențial în promovarea stabilității regionale în Europa de Est, contribuind la consolidarea păcii și a securității într-o zonă cu o istorie marcată de conflicte și instabilitate. Prin promovarea valorilor democratice și a statului de drept, UE urmărește să creeze o zonă mai largă de pace, prosperitate și securitate în Europa. De asemenea, Parteneriatul Estic consolidează zona de influență a UE și promovează cooperarea economică și energetica, întărind astfel securitatea energetică a Uniunii și contribuind la dezvoltarea economică durabilă. Pentru Republica Moldova, Parteneriatul Estic este de o importanță deosebită. Acesta oferă sprijin politic, economic și tehnic pentru consolidarea instituțiilor democratice și pentru promovarea reformelor sociale și economice. Colaborarea în cadrul acestui parteneriat facilitează procesul de integrare europeană al Moldovei, deschizând noi oportunități pentru comerț și investiții și contribuind la creșterea economică și crearea de locuri de muncă în țară. De asemenea, participarea la Parteneriatul Estic aduce cu sine promovarea valorilor europene, consolidând astfel instituțiile democratice și îmbunătățind guvernarea în Republica Moldova. Pe lângă aceste aspecte, Parteneriatul Estic poate fi folosit ca platformă pentru dezvoltarea relațiilor interumane și culturale și pentru promovarea inovării și tehnologiei în Moldova, contribuind astfel la consolidarea poziției țării pe scena internațională și la promovarea dezvoltării durabile și incluzive. Articolul este elaborat în cadrul implementării proiectului Jean Monnet Chair „EU’s role in the emerging international system” (EUREIS), nr. 101126798.

Cuvinte cheie: *Parteneriat Estic, Republica Moldova, Uniunea Europeană, cooperare, dezvoltare, securitate, politic, economic*

JEL: F55, F53, O52

Abstract. The Eastern Partnership represents a strong commitment by the European Union to strengthen cooperation and relations with six partner countries from Eastern Europe and the South Caucasus. Founded on core principles such as democracy, the rule of law, and good governance, this initiative aims to support political, economic, and social reforms across the region. For the European Union, the Eastern Partnership is of strategic importance from multiple perspectives. First, it plays a key role in promoting regional stability in Eastern Europe, contributing to the consolidation of peace and security in an area historically marked by conflict and political volatility. By advancing democratic values and the rule of law, the EU seeks to expand a zone of peace, prosperity, and security throughout the European continent. Furthermore, the Eastern Partnership enhances the EU's sphere of influence and fosters economic and energy cooperation, thereby strengthening the Union’s energy security and supporting long-term sustainable development. For the Republic of Moldova, the Eastern Partnership holds particular significance. It provides political, economic, and technical support for the consolidation of democratic institutions and the advancement of social and economic reforms. Moldova’s engagement within this framework facilitates its European integration process by opening new opportunities for trade and investment, contributing to economic growth and job creation. Moreover, the Partnership promotes European values and democratic standards, helping to improve governance practices. In addition, it serves as a platform for fostering interpersonal and cultural exchanges, as well as encouraging innovation and technological development, thereby enhancing Moldova’s international profile and supporting inclusive and sustainable development. The article has been prepared within the framework of the implementation of the Jean Monnet Chair project “EU’s Role in the Emerging International System” (EUREIS), No. 101126798.

Keywords: *Eastern Partnership, Republic of Moldova, European Union, cooperation, development, security, political, economic*

JEL: F55, F53, O52

Introducere. Parteneriatul Estic a fost oficial lansat la 7 mai 2009, în cadrul Summit-ului PaE desfășurat la Praga. Acesta reprezintă o inițiativă menită să întărească și să aprofundeze cooperarea Uniunii Europene cu șase țări partenere din Europa de Est și Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus (participarea suspendată începând cu 28 iunie 2021), Georgia, Republica Moldova și Ucraina. Parteneriatul Estic (PaE) este ghidat de principiile implicării comune, diferențierii și condiționalității, având la bază valori fundamentale precum democrația, statul de drept și respectarea drepturilor omului, alături de principiile economiei de piață, dezvoltării durabile și bunei guvernări. Încadrat în Politica Europeană de Vecinătate, conceput în contextul extinderii din 2004, PaE reprezintă efortul UE de a colabora mai strâns cu vecinii săi de la sud și est pentru a obține o asociere politică și o integrare economică cât mai strânsă posibilă. Cooperarea între statele membre ale PaE și UE se desfășoară pe două dimensiuni principale: una bilaterală, care implică semnarea și implementarea acordurilor de asociere, crearea unei zone de comerț liber și aprofundat, precum și liberalizarea regimului de vize; și una multilaterală, realizată

prin intermediul platformelor tematice și inițiativelor emblematice numite «flagshipin ițiative».

În plus, cooperarea parlamentară în cadrul PaE este coordonată prin Adunarea Parlamentară EuroNest. Inițiativa Parteneriatului Estic a fost concepută ca un instrument de consolidare a relațiilor între UE și țările partenere, în special în contextul extinderii Uniunii Europene și al politicilor de vecinătate. Scopul său este de a sprijini și de a facilita reformele politice, economice și sociale în țările partenere, prin intermediul unei game variate de instrumente și mecanisme de cooperare. Parteneriatul Estic oferă țărilor partenere un cadru structurat pentru dialog politic, cooperare sectorială și asistență financiară. Printre principalele domenii de cooperare se numără: promovarea comerțului și investițiilor, îmbunătățirea securității energetice, consolidarea relațiilor interumane și culturale, precum și sprijinul pentru reformele democratice și instituționale.

În timpul existenței sale, Parteneriatul Estic a fost subiectul unor dezbateri și critici. Unii susțin că acesta a avut un impact limitat în promovarea reformelor și că nu a reușit să contracareze influența crescândă a Rusiei în regiune. Cu toate acestea, pentru unele țări partenere, acest parteneriat a constituit un catalizator important pentru reformele interne și pentru consolidarea relațiilor lor cu Uniunea Europeană. În ciuda provocărilor, Parteneriatul Estic rămâne un element cheie al politicii europene de vecinătate și un instrument esențial pentru promovarea stabilității, securității și prosperității în Europa de Est.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual. Problema integrării Republicii Moldova în cadrul Parteneriatului Estic și, mai larg, în arhitectura Politicii Europene de Vecinătate, a fost intens abordată în ultimele două decenii, atât în plan național, cât și internațional. Diversi cercetători autohtoni, precum Dionis Cenușa, Mihai Mogildea sau Iulian Groza, au analizat dimensiunile politice, economice și instituționale ale acestui parteneriat, accentuând asupra beneficiilor și provocărilor înregistrate de Republica Moldova. În același timp, în plan european, lucrările elaborate de experți precum Michael Emerson, Laure Delcour sau Elena Korosteleva oferă o imagine comparativă asupra evoluției Parteneriatului Estic în toate cele șase state membre.Cu toate acestea, rămân zone insuficient explorate, în special cele ce țin de eficiența concretă a Parteneriatului Estic ca instrument de transformare internă a Republicii Moldova, în special în contextul actual marcat de crize regionale, tensiuni geopolitice și schimbări interne accelerate. De asemenea, este necesară o evaluare actualizată a impactului acestui instrument asupra procesului de adaptare legislativă și instituțională a Republicii Moldova la standardele UE.

Scopul acestei cercetări constă în analiza rolului și eficienței Parteneriatului Estic ca instrument strategic al Uniunii Europene în raport cu Republica Moldova,

precum și în evaluarea contribuției sale la transformarea politică, instituțională și normativă a statului moldovenesc. Lucrarea urmărește să evidențieze în ce măsură acest parteneriat a reușit să susțină obiectivele de integrare europeană ale Republicii Moldova și să identifice provocările existente în procesul de implementare.

Metode aplicate în cercetare. *Metoda analitico-juridică*, pentru analiza cadrului legal al Parteneriatului Estic și impactul asupra legislației Republicii Moldova. *Metoda istorică*, pentru trasarea evoluției Parteneriatului Estic din 2009 până în prezent și a implicării Republicii Moldova. *Metoda comparativă*, pentru compararea Republicii Moldova cu alte state din Parteneriatul Estic (ex. Ucraina, Georgia, Armenia) în procesul de integrare. *Metoda sistemică*, pentru examinarea Parteneriatului Estic ca parte a Politicii Europene de Vecinătate și ca instrument de transformare instituțională. *Metoda logică (deductivă și inductivă),* pentru formularea concluziilor despre eficiența Parteneriatului Estic pornind de la date concrete. *Metoda geopolitică*, pentru analiza Parteneriatului Estic și a integrării europene ca reacție strategică la influența Rusiei în regiune.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate. Parteneriatul Estic a contribuit semnificativ la europenizarea Republicii Moldova, în special prin facilitarea semnării și punerii în aplicare a Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA). Transformările instituționale și legislative inițiate sub egida Parteneriatului Estic au condus la alinierea parțială a cadrului normativ moldovenesc la standardele europene, cu progrese evidente în domenii precum protecția consumatorilor, concurență, achiziții publice, siguranță alimentară și justiție. Cu toate acestea, impactul Parteneriatului Estic asupra statului de drept și combaterii corupției rămâne limitat, fiind frecvent condiționat de voința politică internă și de rezistența sistemică la reforme. Contextul geopolitic actual – inclusiv agresiunea Rusiei asupra Ucrainei – a determinat o recalibrare a Parteneriatului Estic, accentuând dimensiunea de securitate și reziliență democratică, ceea ce oferă o oportunitate suplimentară pentru Republica Moldova de a-și accelera parcursul european. Studiul constată că, deși Parteneriatul Estic nu oferă garanții de aderare, el poate servi drept platformă de preaderare flexibilă și mecanism eficient de sprijin pentru reformele interne.

Republica Moldova- țară membră a Parteneriatului Estic. Republica Moldova este într-adevăr o țară membră a Parteneriatului Estic. Aceasta a fost una dintre primele țări care au aderat la inițiativa Parteneriatului Estic la lansarea sa în 2009. Ca parte a acestui parteneriat, Republica Moldova beneficiază de sprijin politic, economic și tehnic din partea Uniunii Europene pentru a-și consolida instituțiile democratice, pentru a promova reformele economice și sociale, și pentru a îmbunătăți relațiile cu UE. Parteneriatul Estic a avut un impact semnificativ asupra Republicii Moldova,

oferind o platformă pentru consolidarea relațiilor bilaterale cu statele membre ale UE și facilitând accesul la asistență financiară și tehnică. De-a lungul anilor, acest parteneriat a contribuit la promovarea reformelor democratice și la îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor moldoveni. Cu toate acestea, Republica Moldova se confruntă și cu provocări în procesul său de integrare europeană, inclusiv opoziția din partea unor actori interni și presiunea externă, în special din partea Federației Ruse. Cu toate acestea, aderarea la Parteneriatul Estic a rămas unul dintre pilonii politicii externe a Republicii Moldova și un angajament ferm în direcția integrării europene.

Importanța Parteneriatului Estic pentru UE. PaE constituie un instrument strategic fundamental al UE, având o relevanță multidimensională pentru stabilitatea, securitatea și prosperitatea regiunii Europei de Est. Din perspectivă geopolitică, PaE contribuie la consolidarea stabilității regionale într-un spațiu marcat istoric de conflicte, instabilitate și vulnerabilități structurale. Prin promovarea valorilor democratice, a statului de drept și a bunei guvernări, UE urmărește să sprijine pacea durabilă și securitatea regională, reducând riscurile asociate conflictelor înghețate și tensiunilor geopolitice active. În plan economic și energetic, PaE facilitează cooperarea comercială, investițiile reciproce și integrarea treptată a piețelor țărilor partenere cu piața unică europeană. De asemenea, promovează diversificarea surselor de energie și dezvoltarea proiectelor comune, contribuind atât la securitatea energetică a UE, cât și la dezvoltarea economică a statelor partenere. Dimensiunea de securitate a parteneriatului se manifestă prin consolidarea capacităților instituționale și prin intensificarea cooperării în domeniul apărării și securității, aspecte esențiale într-o regiune expusă la amenințări hibride și presiuni externe.

În plan societal și cultural, PaE susține schimburile educaționale, științifice și culturale, stimulând contactele interumane și înțelegerea reciprocă. Această dimensiune favorizează apropierea între societățile partenere și UE, contribuind la crearea unei comunități extinse de valori și interese comune. Drept urmare, PaE reprezintă un instrument de contracarare a influențelor externe destabilizatoare, în special a presiunilor geopolitice exercitate de Federația Rusă, prin consolidarea suveranității și independenței țărilor participante. Astfel, el reflectă angajamentul strategic al UE pentru modernizarea și integrarea treptată a Europei de Est în arhitectura politică, economică și de securitate europeană.

Importanța Parteneriatului Estic pentru Republica Moldova. PaE deține o relevanță strategică majoră pentru Republica Moldova, constituind un cadru fundamental de consolidare a relațiilor cu Uniunea Europeană prin sprijin politic, economic și tehnic. Acest mecanism facilitează implementarea reformelor democratice și economice, contribuind la întărirea instituțiilor democratice, îmbunătățirea mediu-

lui de afaceri și promovarea guvernanței eficiente. Asistența financiară și tehnică oferită prin PaE susține dezvoltarea economică și socială, având un rol esențial în combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale. Din perspectivă de securitate, cooperarea în cadrul PaE sprijină consolidarea capacităților naționale de apărare și securitate, precum și intensificarea cooperării regionale în domeniu. În același timp, PaE facilitează procesul de integrare europeană a Republicii Moldova, oferind oportunități pentru alinierea graduală la acquis-ul comunitar și standardele europene. Pe dimensiunea economică, parteneriatul stimulează comerțul și investițiile bilaterale, fapt reflectat de aproape dublarea exporturilor moldovenești între 2010 și 2019, contribuind astfel la creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

Participarea activă la PaE promovează, totodată, valorile europene – democrația, drepturile omului și statul de drept – și susține consolidarea instituțiilor publice prin asistență pentru dezvoltarea capacităților administrative și instituționale. În plus, parteneriatul deschide perspective pentru schimburi culturale și turistice, valorificarea patrimoniului cultural, precum și cooperarea în domeniul protecției mediului, combaterii schimbărilor climatice, inovării și tehnologiei. În ansamblu, Parteneriatul Estic reprezintă un instrument complex și indispensabil pentru Republica Moldova, oferind resurse și oportunități care susțin reformele interne, întăresc legăturile cu Uniunea Europeană și consolidează poziția țării în arhitectura politică, economică și de securitate a Europei de Est.

Concluzii. Încheierea Parteneriatului Estic este mai mult decât un simplu acord între UE și țările partenere din Europa de Est și Caucazul de Sud. Este un angajament profund pentru consolidarea stabilității, securității și prosperității într-o regiune cu o importanță strategică majoră. Acest parteneriat reprezintă o manifestare a viziunii UE pentru o Europa întreagă, în care valorile democratice, respectarea drepturilor omului și dezvoltarea economică durabilă sunt fundamentale. Importanța Parteneriatului Estic nu poate fi subestimată. Acesta oferă țărilor partenere oportunitatea de a se angaja mai profund în reforme democratice și în procesul de modernizare, sub umbrela sprijinului și asistenței oferite de UE. Prin intermediul acestui parteneriat, UE oferă un cadru pentru consolidarea relațiilor bilaterale și pentru dezvoltarea unor legături mai strânse cu țările partenere.

Parteneriatul Estic oferă UE o platformă esențială pentru extinderea zonei sale de influență în Europa de Est și pentru promovarea valorilor și standardelor europene în regiune. Prin intermediul acestui parteneriat, UE își asumă un rol activ în modelarea proceselor de transformare și modernizare în țările partenere, contribuind la creșterea stabilității și securității în întreaga regiune. Mai mult decât atât, Parteneriatul Estic reprezintă un element vital al politicii europene de vecinătate, care are ca obiectiv principal consolidarea relațiilor cu vecinii UE și promovarea cooperării în

domenii precum comerțul, securitatea energetică, educația și cercetarea. Prin intermediul acestui parteneriat, UE își consolidează poziția de actor cheie în regiune și își afirmă angajamentul pentru promovarea stabilității și progresului în Europa de Est. În ansamblu, Parteneriatul Estic reprezintă un instrument esențial pentru consolidarea securității și stabilității în Europa de Est și pentru promovarea valorilor europene în întreaga regiune. Este o expresie a viziunii UE pentru o Europa unită și prosperă, în care cooperarea și solidaritatea sunt fundamentale.

Referințe bibliografice

1. Parteneriatul Estic [online] https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/#what (vizitat: 06.09.2025)
2. Ce este Parteneriatul Estic? [online] https://mfa.gov.md/ro/content/ce-este-parteneriatul-estic (vizitat: 06.09.2025)
3. Parteneriatul Estic [online] https://ro.wikipedia.org/wiki/Parteneriatul_Estic (vizitat: 07.09.2025)
4. The International Trade in Services of the Eastern Partnership Countries [online] https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/STEP/STEP%20Publication_SiTS_EN.pdf (vizitat: 07.05.2025)
5. Juc Victor, Beniuc Liliana. *Acțiunea de politică externă a Uniunii Europene*. Chișinău: S.n., 2019, 300 p.
6. Victor Juc, Veaceslav Ungureanu. *Interesele geopolitice ale marilor puteri şi impactul lor asupra securităţii naţionale a Republicii Moldova.* Chişinău: F.E.-P. «Tipografi a Centrală», 2016. 168 p.